

2012 лютий № 4 (239)

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Частина I

Заснований у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 7 від 24 лютого 2012 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступник головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов О. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії „Педагогічні науки”:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Максименко Г. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Ротерс Т. Т.,**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чиж О. Н.**

РЕДАКЦІЙНІ ВИМОГИ

до технічного оформлення статей

Редакція „Вісника” приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюють у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) – 3,8 см; верхній колонтитул – 1,25 см, нижній – 3,2 см.

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра – номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга – номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21, 2, с. 13–14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Література” або після слів „Література і примітки” (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю завершують 3 анотації обсягом 3 – 4 рядків українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

АКТУАЛІ

1. **Зінченко В.** процесу ВНЗ.
2. **Курило Н. С.** навчальної дія
3. **Пономарьова** тайцизицюань парадигми.....
4. **Продайко М.** «практика» та
5. **Родіонова Н.** проблеми, пер
6. **Трякіна О. О.** професійних с
7. **Холод О. М. І.**
8. **Шугуан.** Ка діяльності: філ

ТЕОРІЯ І

9. **Безрученков** позицій діяльн
10. **Волкова Н. П.** комунікації – с
11. **Воробйова Т.** професійно зн:
12. **Жовтан Л. В.** як рівноправни
13. **Каралкіна** професійно-ет:
14. **Крамаренко** орієнтованого
15. **Кубанов Р. А.** навчання в прс
16. **Літовка О. П.** учителів у пд коледжі як педагогічних д
17. **Лопатич Р. І.** культура.....
18. **Любченко О.** організаційно- профілю.....

ЗМІСТ

і Тараса Шевченка

професор Курило В. С.
ра –
вченко С. В.

р'ян М. С.,
радов О. А.,
алич О. А.,
ошкіна О. М.,
р Конопля М. І.,
ьникова Л. М.,
рченко С. Я.

ні науки”:
івський Л. Ц.,
вриш Н. В.,
учаєва В. В.,
именко Г. М.,
терс Т. Т.,
иков Є. М.,
рнуха Н. М.,
Иж О. Н.

інтервал, повністю підготовлених до
рку з додатком диска. Набір тексту
New Roman) на папері формату А-4;
см, нижній – 3,2 см.
вченка № ** (***) , 2012.

без відступів (шрифт нежирний).
рядок від УДК) з відступом 1,5 см
з рядок великими літерами (шрифт

му вигляді та її зв'язок з важливими
і публікацій, у яких започатковано
ирішених раніше частин загальної
тті (постановка завдання); виклад
с наукових результатів; висновки з
у. Усі перелічені елементи повинні

після цитати. Перша цифра – номер
сторінки, наприклад: [1, с. 21] або
аються в кінці статті після слова
орядку цитування й оформляються
ні джерела подаються підряд, без
ється жирним шрифтом.
сійською та англійською мовами із
ми словами (3 – 5 термінів).
ктора, професора).

по батькові; місце роботи, посада,
реса; номери телефонів (службовий,

„ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2012

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

1. Зінченко В. О. Етапи управління якістю навчального процесу ВНЗ..... 6
2. Курило Н. О. Сучасні психолого-педагогічні концепції навчальної діяльності шестирічних учнів..... 14
3. Пономарьова Н. П. Філософсько-культурний досвід тайцзицюань у контексті міжкультурної діалогової парадигми..... 20
4. Продайко М. Ю. Сутність і взаємозв'язок понять «практика» та «практичне навчання»..... 25
5. Родіонова Н. М. Професійно-технічна освіта: сучасний стан, проблеми, перспективні напрямки..... 31
6. Трякіна О. О. Міжнародні процеси розробки уніфікованих професійних стандартів у галузі митної справи..... 37
7. Холод О. М. Щодо сутності поняття «конфлікт» 48
8. Шугуан. Категорія «досвід» у музично-виконавській діяльності: філософський аспект..... 54

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

9. Безрученков Ю. В. Дослідження феномену культури з позицій діяльнісного підходу..... 60
10. Волкова Н. П. Володіння засобами професійно-педагогічної комунікації – основа професіоналізму викладача ВНЗ..... 67
11. Воробйова Т. В. Проектна технологія у процесі формування професійно значущих якостей майбутніх медиків..... 74
12. Жовтан Л. В. Організація взаємодії викладача й студентів як рівноправних суб'єктів педагогічного процесу..... 81
13. Каралкіна К. В. Діагностика рівня сформованості професійно-етичних якостей майбутніх медиків..... 90
14. Крамаренко Т. В. Рольова гра як засіб діалогічно-орієнтованого навчання..... 98
15. Кубанов Р. А. Використання інтерактивних методів навчання в професійній підготовці майбутніх маркетингістів... 104
16. Літовка О. П. Формування професійної позиції майбутніх учителів у процесі фахової підготовки в педагогічному коледжі як актуальна проблема сучасних науково-педагогічних досліджень..... 112
17. Лопатич Р. В. Сутність та структура поняття логічна культура..... 116
18. Любченко О. В. Ділова гра як технологія формування організаційно-технологічних умінь фахівців економічного профілю..... 124

19.	Максименко І. Г. Сучасний стан проблеми використання інтерактивних технологій в системі підготовки юних спортсменів.....	130	34.	Сташевська в практиці в досвід).....	
20.	Мархева О. Є. Теоретичні засади стандартизації професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови.....	135	35.	Грищук Д. І в контексті про	
21.	Особов І. П. Умови, що сприяють формуванню креативності студентів в навчально-освітньому середовищі.....	146	36.	Ліфарєва Н.	
22.	Павленко О. О. Використання Інтернет-технологій як інструменту формування комунікативної компетенції особового складу митних органів.....	151	37.	Мішина Л. М студентів унів	
23.	Пілавов П. А. До проблеми формування та виховання загальної культури спортсмена у фізкультурно-оздоровчих закладах.....	169			
24.	Пономарьова О. М. Проблемне поле сучасної мистецької освіти України.....	175			МІ
25.	Прошкін В. В. Вивчення теоретичних основ наукових досліджень, що залучені в навчальний план.....	180	38.	Вітченко А. драматургії як	
26.	Рудницьких О. В. Педагогічні умови формування вторинної мовної особистості у китайських студентів в іншопольтурному середовищі (на матеріалі навчання англійської мови в українських ВНЗ)	187	39.	Ковалёв В. коммунікатив	
27.	Скібіна О. В. Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів.....	195			Відомості про
28.	Стецюк К. В. Деякі теоретичні аспекти діяльності як чинника формування екологічної культури.....	202			
29.	Сура Н. А. Іншомовні компетенції як компонент загальної професійної компетенції майбутніх фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у технічних університетах: проблеми формування.....	208			
30.	Циганюк Л. І. Проблема розвитку творчої самостійності підлітків у контексті музичної освіти.....	220			
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ					
31.	Івченко Т. В. Розвиток професійно-технічної освіти України в 40 – 50-х роках ХХ століття: історіографія проблеми.....	226			
32.	Камакіна Н. В. Зміна цільового компоненту у викладанні іноземних мов як передумова формування нового методу викладання та переходу на новий зміст навчання у 60-ті роки ХХ ст.....	233			
ЗАРУБІЖНА ПЕДАГОГІКА					
33.	Луценко І. В. Розвиток творчих здібностей студентів у науковій діяльності за рубежом.....	241			

блеми використання
 підготовки юних
 130
 ртизації професійної
 мови..... 135
 вання креативності
 вищі..... 146
 рнет-технологій як
 явної компетенції
 151
 ння та виховання
 льтурно-оздоровчих
 169
 учасної мистецької
 175
 основ наукових
 ш..... 180
 мування вторинної
 х студентів в
 атеріалі навчання
 187
 вання професійної
 огів..... 195
 сти діяльності як
 і..... 202
 мпонент загальної
 ів з інформаційно-
 их університетах:
 208
 чої самостійності
 220

И
 гехнічної освіти
 гтя: історіографія
 226
 нту у викладанні
 я нового методу
 чання у 60-ті роки
 233

А
 стей студентів у
 241

34. Сташевська І. О. Дитячі й електронні мизичні інструменти
 в практиці виховання дітей дошкільного віку (зарубіжний
 досвід)..... 246

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

35. Грищук Д. Г. Поняття громадянської соціалізації молоді у
 контексті процесу загальної соціалізації..... 255
 36. Ліфарєва Н. В. Старість як соціальна проблема..... 260

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ

37. Мішина Л. М. Формування корпоративної культури
 студентів університету кураторами академічних груп..... 268

МЕТОДИКА. ПРАКТИКА. ДОСВІД

38. Вітченко А. О. Теоретичні засади вивчення світової
 драматургії як міжвидового мистецького явища..... 274
 39. Ковалёв В. И. Компьютер и актуальные проблемы
 коммуникативной компетентности..... 281

Відомості про авторів..... 291

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.011.3-044.22

Ю. В. Безрученков

ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ КУЛЬТУРИ З ПОЗИЦІЙ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ

Одним з важливих завдань сучасної освіти є підготовка зрілої, цілісної особистості фахівця. Важливим критерієм такої зрілості в умовах зростання вимог щодо конкурентноздатності, стрімкого розвитку всіх галузей економіки є високий рівень професійної культури фахівця. Тому ціллю вищої освіти сьогодні є підготовка фахівця чуттєвого, розуміючого, культурного, фахівця підготовленого до діяльності у складному суперечливому світі, який повинен сприяти розвитку культури суспільства в цілому. Саме активне знання, вміння творче використовувати його, лежить в основі освіченості, культури особистості та суспільства.

На формування культури особистості значний вплив здійснює обраний вид професійної діяльності. Аналізуючи праці О. Арнольдова, Д. Бекхерста, П. Гуревича, Н. Злобіна, М. Кагана, Л. Когана та інших науковців стає очевидною роль діяльності у перетворенні реальності. Проте духовна чи матеріальна діяльність, а також їхня сукупність не може ототожнюватися з культурою. Це тільки один з її аспектів, засобів прояву. Як пише Т. Спірна, «розвиток і вдосконалення людської діяльності сприяють удосконаленню культури; у процесі діяльності створюються та закріплюються зразки культури, а людина постає її суб'єктом. Як універсальна характеристика діяльності, культура визначає найбільш пріоритетні, необхідні види діяльності та способи її здійснення» [1, с. 15].

Тобто поняття «професійна культура» не є простим механічним поєднанням понять «професіоналізм», «діяльність» та «культура»; вони постають як єдність професіоналізму та культури у людській діяльності. При цьому основоположним елементом цієї єдності є поняття культури.

Тому метою цієї статті є дослідження феномену культури з позицій діяльнісного підходу.

Поняття культури завжди асоціюється в нашій свідомості з удосконаленням людини, досягненням нею певних вершин у сфері життєвої або професійної діяльності, а також із залученням до системи вищих цінностей. Культура, як пише В. Біблер, є формою сучасного буття та спілкування людей різних (минулих, сучасних та майбутніх) культур, форма діалогу та взаємовиникнення цих культур [2, с. 289]. Культура постає системою соціально набутих та трансльованих від

покоління до покоління традицій, норм й практик життєдіяльності. Мова йде про соціальну систему),

Взагалі поняття культури – це сукупність людського знання, досвіду, який має чіткому визначенню. Це означає, що на діяльнісному аспекті культури людства у всіх сферах діяльності є єдності завдяки стійкості діяльності пов'язана з поколіннями, що забезпечує розвиток її внутрішньої структури й перетворювати дійсною культурою.

Інші філософи визначають соціальне життя, як творчість [4]; як специфічну життєдіяльність, поділену на систему соціальних взаємин ставлення людей до дійсності сукупність традицій і звичаїв користується для збереження культурної спадщини.

Сутність, специфіку культури її співвідношення з іншими сферами впливає на формування культурно-історичний словник культури. Це надає однозначної визначення взаємозалежності між виробничою, суспільною діяльністю завдяки розвитку та диверсифікації.

Педагогічний єдиний визначає культуру як творчість сил й здібностей життя й діяльності людини матеріальних та духовних. Це визначається взаємозалежністю індивіда. Однак культура та відтворюється колективом становлення як особистості.

В іншому педагогічному визначенні роль освіти в процесі формування культури. Втім, зміст підґрунтя, ставити діяльність, емоційну, історичну оточення, інших людей

ЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

КУЛЬТУРИ З ПОЗИЦІЙ КОДУ

освіти є підготовка зрілої, критерієм такої зрілості в атності, стрімкого розвитку професійної культури фахівця. Підготовка фахівця чутливого, звленого до діяльності у звинен сприяти розвитку знання, вміння творчесті, культури особистості

гі значний вплив здійснює лочи праці О. Арнольдова, агана, Л. Когана та інших у перетворенні реальності.

також їхня сукупність не и один з її аспектів, засобів досконалювання людської кури; у процесі діяльності кури, а людина постає її яльності, культура визначає діяльності та способи її

» не є простим механічним ність» та «культура»; вони кури у людській діяльності. цності є поняття культури. ння феномену культури з

ся в нашій свідомості з певних вершин у сфері с із залученням до системи блер, є формою сучасного іх, сучасних та майбутніх) я цих культур [2, с. 289]. тих та трансльованих від

покоління до покоління значущих символів, ідей, цінностей, вірувань, традицій, норм й правил поведінки, завдяки яким люди організують свою життєдіяльність. Ми не можемо правильно зрозуміти суспільство (соціальну систему), якщо не знаємо їх.

Взагалі поняття культури є базовим для багатьох галузей людського знання, але саме в силу цієї багатозначності не піддається чіткому визначенню. Так, філософський словник зосереджує нашу увагу на діяльнісному аспекті культури, втілену в соціально-творчу діяльність людства у всіх сферах буття та свідомості, яку потрібно розглядати у єдності завдяки створенню цінностей, норм, знакових систем. Ця діяльність пов'язана з оволодінням культурної спадщини попередніх поколінь, що забезпечує внутрішнє збагачення особистості, виявлення та розвитку її внутрішнього потенціалу, і, таким чином, дозволяє перетворювати дійсність [3, с. 225].

Інші філософські словники розглядають культуру як «засіб соціального життя, який поєднує усі види людської діяльності», зокрема творчої [4]; як специфічний спосіб організації та розвитку людської життєдіяльності, поданий у продуктах матеріальної та духовної праці, у системі соціальних норм і закладів, у духовних цінностях, у сукупності ставлення людей до природи, між собою й до самих себе» [5]; як сукупність традицій та інновацій (форм), їхньої еволюції, якими людина користується для збереження й оновлення соціального буття [6].

Сутність, специфіку, своєрідність культури неможливо розкрити поза її співвідношенням із діяльністю, що перетворює дійсність та впливає на формування й розвиток людини як особистості. Так, тлумачний словник С. Ожегова у трактуванні феномену культури не надає однозначної відповіді. Проте всі визначення вказують взаємозалежність між культурою та високим рівнем досягнень людства у виробничій, суспільній і розумовій діяльності, який забезпечується завдяки розвитку та досягненням окремої людини [7, с. 276].

Педагогічний енциклопедичний словник за редакцією Б. Бім-Бада визначає культуру як історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил й здібностей людини, втілений у типах й формах організації життя й діяльності людей, в їхніх взаєминах, а також у створених ними матеріальних та духовних цінностях [8, с. 130]. Тимом чином, визначається взаємозалежність культури від розвитку суспільства та індивіда. Однак культура як загальне явище сприймається, засвоюється та відтворюється кожною людиною індивідуально, впливаючи на її становлення як особистості.

В іншому педагогічному словникові вказується на визначальну роль освіти в процесі оволодіння людиною загальної та професійної культури. Втім, змістовний аспект освіти повинен мати культурне підґрунтя, ставити джерелом знань про природу, суспільство, способи діяльності, емоційну, вольову та ціннісну природу ставлення людини до оточення, інших людей, праці та суспільству [9, с. 150].

У нашому дослідженні ми не ставимо за мету проаналізувати всі наявні визначення культури та аспекти, проте наведений матеріал яскраво ілюструє той факт, що феномен культури перебуває на максимально високому рівні абстракції та охоплює широкий і різноманітний світ явищ. Разом з тим, уважаємо за необхідне розглянути провідні підходи дослідження феномену культури, які дають можливість систематизувати позиції багатьох дослідників цієї проблеми.

Зазначимо, що кілька науковців намагалися згрупувати різні моделі культури. Найбільш значущими у цьому аспекті є праці Є. Боголюбової, Є. Вавіліна, Ю. Вишневецького, В. Гриньової, Л. Когана, Е. Маркаряна, В. Межуєва.

У працях Е. Маркаряна всі дослідження категорії «культура» чітко розподілено на три групи. Перша група розглядає культуру як сукупність матеріальних та духовних цінностей (аксіологічний підхід); друга група розуміє культуру як процес творчої діяльності, а третя – зараховує культуру до специфічного способу людської діяльності [10, с. 32 – 33].

В. Гриньова до основних підходів розкриття сутності культури зараховує:

- особистісний підхід, як такий, що розглядає культуру як взаємодію людини з навколишнім світом, іншими людьми, в процесі якої відбуваються взаємообмін інформацією, зокрема культурологічною, взаємозбагачення та взаєморозвиток;

- діяльнісний, що визначає культуру як універсальну характеристику діяльності, яка спрямовує різні її види, ціннісні особливості та результати. При цьому, розвиток і вдосконалення діяльності сприяє розвитку культури, в процесі діяльності з'являються твори культури, а людина постає її суб'єктом;

- аксіологічний, в якому культура – це творча діяльність людини і минула (зафіксована, «опредмечена» в культурних цінностях), і теперішня, що ґрунтується на розпредмечуванні цих цінностей та спрямовує організацію діяльності особистості на формування ціннісного ставлення людини до навколишньої дійсності, діяльності людей, самого себе [11, с. 12 – 19].

Потрібно зазначити, що на позиціях аксіологічного підходу дослідження категорії «культура» здійснюють С. Анісімов, В. Біблер, Є. Боголюбова, А. Здравомислов, Н. Чавчавадзе та багато інших науковців. Є також прихильники у дослідженні проблем культури системного (М. Каган, Л. Коган, Ю. Вишневецький, А. Суббето та ін.), історичного (Ю. Сфимов, І. Громов, В. Межуєв та ін.), технологічного (В. Давидович, Ю. Жданов, Е. Маркарян та ін.) та інших підходів.

Але найбільш широке визнання після аксіологічного підходу, отримав діяльнісний підхід, який стосовно розуміння та пояснення культури остаточно утвердився у вітчизняній науці у 60 – 70-ті роки ХХ століття. У межах діяльнісного підходу, на який ми будемо спиратися у нашому дослідженні, поняття «культура» виходить з

генетичного зв'язку підпорядкованим їй людиною, особистість виявляється як родов

Діяльнісний пов'язану з діяльністю людину як творця св його буття. Тому ро може бути повним бе:

Філософський «специфічно-людсько собою процес, під роблячи таким чином природи – об'єктом цілеспрямованій дія становленням, збереж всіх своїх людських я.

Г. Коджаспир активності суб'єкту, самої людини. Предме реальними предмета підпорядковані їх призначенню. Метою застосування предмет здібностей вмінь на н людини (соціальна ді виходячи лише з пози

У досліджен го, Е. Зеєра, Є. Климо інших науковців довед розвиток особистості індивідів, зумовлених

В. Давидович діяльність є одиницею розглядають культуру

Й. Ісаєв у свої «діяльність» історич еволюцію людської , культури. Засвоєння передбачає засвоєння Аналіз специфіки змі приводить до визнанн реальності. Культура фокусує всі сфери мат

мо за мету проаналізувати всі , проте наведений матеріал мен культури перебуває на її та охоплює широкий і каємо за необхідне розглянути льтури, які дають можливість ків цієї проблеми.

намагалися згрупувати різні у цьому аспекті є праці кого, В. Гриньової, Л. Когана,

ння категорії «культура» чітко глядає культуру як сукупність логічний підхід); друга група ьності, а третя – зараховує її діяльності [10, с. 32 – 33].

розкриття сутності культури

, що розглядає культуру як ншими людьми, в процесі якої зокрема культурологічною,

культуру як універсальну ує різні її види, ціннісні , розвиток і вдосконалення роцесі діяльності з'являються м;

ура – це творча діяльність на» в культурних цінностях), і мечуванні цих цінностей та есті на формування ціннісного есті, діяльності людей, самого

ціях аксіологічного підходу юють С. Анісімов, В. Біблер, авчавадзе та багато інших лідженні проблем культури невський, А. Суббето та ін.), лежуєв та ін.), технологічного ін.) та інших підходів.

ісля аксіологічного підходу, зно розуміння та пояснення яній науці у 60 – 70-ті роки іходу, на який ми будемо птя «культура» виходить з

генетичного зв'язку з людською діяльністю завдяки таким підпорядкованим їй поняттям, як суб'єкт, об'єкт, ставлення, буття, людина, особистість та інших, в яких діяльність й соціальні відносини виявляються як родовий спосіб буття людини у світі.

Діяльнісний підхід до культури виявляє її сутність, нерозривно пов'язану з діяльністю суб'єкту, з діяльністю, яка відтворює та створює людину як творця своїх власних відносин та зв'язків у всій цілісності його буття. Тому розгляд культури з позиції діяльнісного підходу не може бути повним без дослідження поняття «діяльність».

Філософський словник надає визначення діяльності як «специфічно-людського способу ставлення до світу», «що представляє собою процес, під час якого людина творчо перетворює природу, роблячи таким чином себе дієвим суб'єктом, а освоєння ним явища природи – об'єктом своєї діяльності» [3, с. 118]. Саме завдяки цілеспрямованій діяльності людина зобов'язана своїм первинним становленням, збереженням та розвитком під час історичного процесу всіх своїх людських якостей.

Г. Коджаспірова розглядає діяльність як форму психічної активності суб'єкту, спрямовану на пізнання та перетворення світу й самої людини. Предметна діяльність людини відображає її практичні дії з реальними предметами матеріальної та духовної культури, які підпорядковані їх функціональному, культурно зумовленому призначенню. Метою такої діяльності є засвоєння людиною способів застосування предметів матеріальної та духовної культури й на розвиток здібностей вмінь на навичок [9, с. 77]. З позиції С. Анісімова, діяльність людини (соціальна діяльність) є сукупністю дій та акцій, які оцінюються виходячи лише з позицій суспільної значущості.

У дослідженнях К. Абульханової-Славської, Л. Виготського, Е. Зеєра, С. Климова, О. Леонтьєва, В. М'ясішева, С. Рубінштейна та інших науковців доведено вплив професійної діяльності на формування й розвиток особистості, виникнення певних типологічних розбіжностей індивідів, зумовлених особливостями професій.

В. Давидович та Ю. Жданов вважають, що предметна людська діяльність є одиницею аналізу культури, а Е. Маркарян та О. Ханова розглядають культуру як «спосіб людської діяльності».

Й. Ісаєв у своїх працях підкреслює, що категорії «культура» та «діяльність» історично взаємозумовлені. Достатньо простежити еволюцію людської діяльності, щоб побачити паралельний розвиток культури. Засвоєння особистістю культури, зазначає науковець, передбачає засвоєння її способів практичної діяльності та навпаки. Аналіз специфіки змісту, засобів й результатів діяльності й культури приводить до визнання діяльності лише одним з атрибутів соціальної реальності. Культура ж характеризує всі атрибути цієї реальності, фокусує всі сфери матеріальної та духовної діяльності [12, с. 13].

На думку А. Арнольдова, діяльність суб'єкту перетворюється на факт культури тільки в тому випадку, коли у цій діяльності реалізуються творчі, сутнісні сили суб'єкту – людини та людства; культура лише в цьому випадку виявляється як цінний продукт соціальної діяльності, соціальної практики, спрямованої на створення, творення істинно людських, гуманістичних видів й форм буття [13].

Для розгляду змісту загальної культури І. Зимня пропонує використовувати три глобальні аспекти – аспект культури особистості, аспект культури діяльності та аспект культури соціальної взаємодії людини з іншими людьми. Сутність культури особистості, вважає дослідниця, розкривається у культурі стосунків та культурі саморегуляції, сутність культури діяльності – в культурі інтелектуальної та предметної діяльності, сутність культури соціальної взаємодії відбивається в культурі поведінки та культурі спілкування [14].

Тобто сутність культури можливо розглядати у двох формах: у вигляді предметів (матеріальна основа) та в особистісній формі. В них зафіксована, розвивається та існує вся людська культура. Але якщо у предметній формі людина формує матеріальну основу культури, то в особистісній вона виявляє всі свої знання, творчий потенціал, розкриває саму себе, свою сутність як суспільного створіння. Культура як об'єкт наукового пізнання, підкреслює М. Туровський, може бути визначена лише параметрами залучення людини до діяльнісного створення світу [15, с. 318].

Цікавим для нашого дослідження є розуміння культури В. Біблером як якісного аспекту діяльності соціального суб'єкту та об'єкту, якісного стану суспільства, якісного індикатора буття суспільства й самої людини, її діяльності, як в духовній, так і матеріальних сферах. В культурі відбивається якісна характеристика всього суспільного організму, оцінка його з позиції того, що реально втілюється у процесі його формування й становлення, під час реалізації сутнісних сил активної та діючої людини [2, с. 66 – 67]. Таким чином, характерною рисою культури є якісний параметр самої діяльності, тобто те, на що в першу чергу звертають увагу при вивченні явищ.

У межах діяльнісного погляду на культуру існує широкий перелік визначень, спробу згрупувати які зробив Ю. Муравйов. Він пропонує такі трактування культури:

- продуктивістська – культура як сукупність матеріальних і духовних продуктів людської діяльності;
- ціннісна – культура як сукупність соціально значущих людських цінностей;
- суб'єктивно-діяльнісна – культура є істинно людська суперорганічна (на відміну від тваринної організації) діяльність;
- модусна – культура є специфічно людський спосіб діяльності;
- «креативістська» – культура є соціально значуща людська діяльність;

– «персе
історії;

– «емпір
забезпечує відтвс

Отже, дія
життєдіяльність і
світу, або ж його
діяльність. Діяль
соціокультурного
культурою, пром
матеріально збаг

Проведенн
культура – це ск
використання на
підходів, не ма
викладений мате
можливим подат
**сукупність усіх
накопичених су
перетворювальни
створення та по**

Культура і
людини (суб'єкта
свідомості, діял
досягнутих резул
суспільних відн
розвитку, конкре
системі наявних с
з обраною люди
наших подальши
культури фахівця.

1. Спірна

соціальних педагог
закладу : дис. ... в
Житомир, 2009. –
культури / В. С. Би
3. **Философский с.**
Политиздат, 1987. –
Ф. В. Константино
5. **Философский эн**
др. – 2-е изд. –
энциклопедический
перераб. – М. : Боль
Словарь русского

суб'єкту перетворюється на у цій діяльності реалізуються та людства; культура лише в продукт соціальної діяльності, творення, творення істинно я [13].

льтури І. Зимня пропонує аспект культури особистості, льтури соціальної взаємодії льтури особистості, вважає стосунків та культури – в культурі інтелектуальної льтури соціальної взаємодії зі спілкування [14].

озглядати у двох формах: у з особистісній формі. В них іська культура. Але якщо у льну основу культури, то в творчий потенціал, розкриває воріння. Культура як об'єкт й, може бути визначена лише то створення світу [15, с. 318]. я є розуміння культури ті соціального суб'єкту та кісного індикатора буття сті, як в духовній, так і ться якісна характеристика з позиції того, що реально новлення, під час реалізації], с. 66 – 67]. Таким чином, метр самої діяльності, тобто вивченні явищ.

туру існує широкий перелік Д. Муравйов. Він пропонує

сукупність матеріальних і

ість соціально значущих

ура є істинно людська нізації) діяльність;

юдський спосіб діяльності;

оціально значуща людська

– «персоналістська» – культура є особистісний зріз людської історії;

– «емпірицистська» – культура є система досвіду, який забезпечує відтворення людської діяльності [16, с. 25 – 26].

Отже, діяльність має глобальний характер, відображаючи або всю життєдіяльність людини, спрямовану на пізнання та перетворення себе й світу, або ж його структурні елементи, одним з яких є професійна діяльність. Діяльність людини відбиває її суб'єкт-об'єктне ставлення до соціокультурного та природного середовища, ступеня взаємодії з культурою, проникнення в неї, її сприйняття та бажання духовно й матеріально збагачувати культурну спадщину.

Проведений аналіз дає можливість зробити висновок, що культура – це складна категорія, яке через свою багатоаспектність та використання науковцями при її дослідженні різних методологічних підходів, не має однозначного трактування. Проте, підсумовуючи викладений матеріал та спираючись на діяльнісний підхід, уважасмо можливим подати наступне визначення культури: *культура – це сукупність усіх матеріальних й духовно-моральних цінностей, накопичених суспільством, а також усіх видів й способів перетворювальної діяльності людини з засвоєння, збереження, створення та поширення цих цінностей у суспільстві.*

Культура відображає історичний процес творчої життєдіяльності людини (суб'єкта діяльності) у різноманітних сферах та галузях буття та свідомості, діяльності, яка передбачає освоєння та споживання досягнутих результатів, цінностей на основі історично визначених суспільних відносин. Культура є якісним аспектом соціального розвитку, конкретною цілісністю, створеною людською діяльністю в системі наявних суспільних відносин. Оскільки культура тісно пов'язана з обраною людиною професійною діяльністю, то наступним кроком наших подальших досліджень є з'ясування сутності професійної культури фахівця.

Література

1. Спірна Т. П. Формування професійної культури майбутніх соціальних педагогів у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Спірна Тетяна Петрівна. – Житомир, 2009. – 260 с.
2. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры / В. С. Библер. – М. : Изд-во полит. лит-ры, 1991. – С. 289 – 308.
3. **Философский словарь** / под ред. И. Т. Фролова. – 5-е изд. – М. : Политиздат, 1987. – 590 с.
4. **Философская энциклопедия** : в 5 т. / гл. ред. Ф. В. Константинов. – М. : Сов. энциклопедия, 1964. – Т. 4. – 592 с.
5. **Философский энциклопедический словарь** / ред. кол. : С. С. Аверинцев и др. – 2-е изд. – М. : МГСУ Союз, 1998. – 208 с.
6. **Большой энциклопедический словарь** / гл. ред. А. М. Прохоров. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : Большая рос. энциклопедия, 1998. – 1456 с.
7. **Ожегов С. И. Словарь русского языка: Ок. 57000 слов** / под ред. Н. Ю. Шведовой. –

3-е изд., испр. – М. : Рус. яз., 1981. – 816 с. 8. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б. М. Бим-Бада; редкол. М. М. Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебов и др. – М. : Большая рос. энциклопедия, 2003. – 528 с. 9. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М. : ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д : Издат. центр «МарТ», 2005. – 448 с. 10. Маркарян Э. С. Теория культуры и современная наука : (Логико-методологический анализ) / Э. С. Маркарян. – М. : Мысль, 1983. – 284 с. 11. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методологічний аспекти) / В. М. Гриньова. – Х. : Основа, 1998. – 300 с. 12. Исаев И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя / И. Ф. Исаев. – 2-е изд., испр. – М. : Издат. центр «Академия», 2004. – 208 с. 13. Арнольд А. И. Человек и мир культуры. Введение в культурологию / А. И. Арнольд. – М. : МГИК, 1992. – 240 с. 14. Зимняя И. А. Общая культура и социально-профессиональная компетентность человека / И. А. Зимняя // Интернет-журнал «Эйдос» : электронный ресурс. – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2006/0504/htm>. 15. Туровский М. Б. Философские основания культурологии / М. Б. Туровский. – М. : Рос. полит. энциклопедия, 1997. 16. Муравьев Ю. А. Концептуальный аппарат теории культуры: эпистемологический анализ : автореф. ... дис. докт. филос. наук / Ю. А. Муравьев – М., 1996. – 22 с.

Безрученков Ю. В. Дослідження феномену культури з позицій діяльнісного підходу

У статті досліджено сутність феномену культури з позицій діяльнісного підходу. Виявлено вплив діяльності людини на матеріальну та духовну культурну спадщину. Доведено, що культура є якісним аспектом соціального розвитку, конкретною цілісністю, створеною людською діяльністю в системі наявних суспільних відносин.

Ключові слова: культура, діяльність, діяльнісний підхід.

Безрученков Ю. В. Исследование феномена культуры с позиций деятельностного подхода

В статье рассмотрены исследования учеными сущности феномена культуры с позиций деятельностного подхода. Выведено влияние деятельности на материальное и духовное культурное наследие. Доказано, что культура является качественным аспектом социального развития, конкретной целостностью, созданной человеческой деятельностью в системе имеющихся общественных отношений.

Ключевые слова: культура, деятельность, деятельностный подход.

Besruchenkov positions of the appro

In article resea culture from positions c activity on a material proven that a culture is integrity, created human

Keywords: cultu

УДК 378.018

Н. П. Волкова

ВОЛОДІННЯ ЗА КОМУНІКА

Актуальність економічних і духовн суспільстві систем і інформаційного «виф демократичного «обл найголовніших. Ззнач торкнулися всіх сфер покликані забезпеч багатоманітних зв'язк глобальних зв'язків, мі

Практична реал викладача ВНЗ як но потенціалу, що детерм майбутнього. Професі місце і роль комуніка педагогічної діяль самоствердження, вілі людьми, реальними вербальних, невербаль можливості комп'ютер інформацією. Він інформаційними техно ними, з необмежени

– 816 с. 8. Педагогический
 Б. М. Бим-Бад; редкол.:
 ов и др. – М.: Большая рос.
 спирова Г. М. Словарь по
 каспиров. – М.: ИКЦ «МарТ»;
 – 448 с. 10. Маркарян Э. С.
 : (Логико-методологический
 3. – 284 с. 11. Гриньова В. М.
 ого вчителя (теоретичний та
 – Х.: Основа, 1998. – 300 с.
 теская культура преподавателя /
 нтр «Академия», 2004. – 208 с.
 ы. Введение в культурологию /
 0 с. 14. Зимняя И. А. Общая
 компетентность человека /
 электронный ресурс. – Режим
 504/htm. 15. Туровский М. Б.
 ь. Туровский. – М.: Рос. полит.
 онцептуальный аппарат теории
 реф. ... дис. докт. филос. наук /

еномену культури з позицій

номену культури з позицій
 ності людини на матеріальну
 оно, що культура є якісним
 гною цілісністю, створеною
 пільних відносин.
 діяльнісний підхід.

ие феномена культуры с

учеными сущности феномена
 подхода. Выявлено влияние
 овное культурное наследие.
 нным аспектом социального
 созданной человеческой
 ственных отношений.
 ость, деятельностный подход.

Besruchenkov Y. V. Research of a phenomenon of culture from positions of the approach of activity

In article researches by scientists of essence of a phenomenon of culture from positions of the approach of activity are considered. Influence of activity on a material and spiritual cultural heritage is revealed. It is well-proven that a culture is the high-quality aspect of social development, concrete integrity, created human activity in the system of present public relations.

Keywords: culture, activity, the activity approach.

УДК 378.018

Н. П. Волкова

ВОЛОДІННЯ ЗАСОБАМИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ – ОСНОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Актуальність проблеми зумовлена динамічністю соціально-економічних і духовних процесів, що протікають на тлі поширення в суспільстві систем і засобів пересування, розвитку форм зв'язку, інформаційного «вибуху», що визначили проблему людини, та демократичного «облаштування соціуму», комунікації як одну із найголовніших. Зазначені трансформаційні процеси в житті суспільства торкнулися всіх сфер його діяльності й існування, зокрема освітньої. покликаної забезпечити підготовку людини до життя у світі багатоманітних зв'язків – від контактів із найближчим оточенням до глобальних зв'язків, міжкультурних комунікацій.

Практична реалізація визначених завдань залежить насамперед від викладача ВНЗ як носія духовного, інтелектуального та культурного потенціалу, що детермінує розвиток людини і суспільства і сьогодення, і майбутнього. Професіонал у галузі освіти має глибоко усвідомлювати місце і роль комунікації в освітньому процесі як засобу координації педагогічної діяльності, самореалізації, самовизначення й самоствердження, вільно організувати діалог із різними за фахом людьми, реальними й віртуальними партнерами, вдаючись до вербальних, невербальних засобів комунікації, активно використовуючи можливості комп'ютерних мереж для організації плідного взаємобміну інформацією. Він має не лише послуговуватися сучасними інформаційними технологіями, але й співпрацювати, конкурувати з ними, з необмеженими інформаційними ресурсами, користуватися

Наукове видання

ВІСНИК
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

Частина I

Відповідальний за випуск:
к. п. н., доц. **Зінченко В. О.**

Здано до склад. 24.01.2012 р. Підп. до друку 24.02.2012 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 34,18. Наклад 200 прим. Зам. № 39.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Державного закладу

„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. т/ф: (0642) 58-03-20.

e-mail: alma-mater@list.ru

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.